

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 15.9.2009
COM(2009) 458 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Attīstības politikas saskaņotība — politikas sistēmas izveidošana Eiropas Savienības
kopējas pieejas ieviešanai**

SATURS

1.	Ievads	3
2.	Vispārēja apņemšanās saistībā ar attīstības politikas saskaņošanu	4
3.	Līdzšinējā ES pieeja attīstības politikas saskaņošanā	4
4.	Nepieciešamība pēc jaunas pieejas	5
4.1.	Iekšpolitikas pieaugošā nozīme ārējās attiecībās	6
4.2.	Uz jaunattīstības valstīm virzīto finanšu plūsmu, kas nav oficiālā attīstības palīdzība (OAP), pieaugums	6
4.3.	ES atbalstīto attīstības politikas saskaņošanas mehānismu izmantošana un prioritāšu noteikšana	6
4.4.	Jaunattīstības valstu perspektīva	7
5.	Politikas sistēmas izveidošana Eiropas Savienības kopējas pieejas ieviešanai	7
5.1.	Prioritāšu noteikšana	8
5.2.	Virzība uz konceptu „OAP plus”	11
5.3.	Jaunās pieejas ieviešana praksē	11
6.	Secinājumi	12

1. IEVADS

Ekonomikas un finanšu krīzes trešais vilnis ir sasniedzis jaunattīstības valstis, ietekmējot tās daudz spēcīgāk, nekā sākotnēji paredzēts¹. Prognozes 2009. gada otrajam pusgamam un 2010. gadam šķiet drūmas. Paredzams, ka 2009. gadā vairāk nekā 50 miljoni cilvēku dzīvos nabadzībā².

Krīzes ietekmē palielinās izpratne par to, ka atgriešanās pie *status quo ante* nav pietiekama. Svarīgi ir turpināt attīstības atbalsta pasākumus, tomēr ar to vien nepietiek. Finansiālā izteiksmē tas nozīmē, ka oficiālā attīstības palīdzība (OAP) ir jāpapildina ar citiem finanšu avotiem. Šo papildu finanšu plūsmu attīstības potenciāla izmantošana ir atkarīga no jaunattīstības valstu un to ārējo partneru, piemēram, ES, centieniem izveidot attīstību veicinošas politikas sistēmas.

Krīze apliecina to, kādā mērā valstu tautsaimniecības ir kļuvušas viena no otras atkarīgas un kā viens politikas pasākumu kopums, piemēram, pasākumi finanšu jomā, ietekmē citas politikas jomas un jaunattīstības valstis.

Tomēr finanšu krīze ir tikai viens piemērs. Ciešā sadarbība ekonomikas jomā ir radījusi situāciju, kur gandrīz visi attīstītajās valstīs pieņemtie politiskie lēmumi tieši vai netieši ietekmē jaunattīstības valstis un to spēju cīnīties ar nabadzību un sasniegt Tūkstošgades attīstības mērķus (TAM). ES 2008. gada pētījumā par TAM³ ir noteiktas trīs faktoru kategorijas, kas ietekmē progresu TAM sasniegšanā: jaunattīstības valstu politika, sadarbība attīstības jomā un globālā politikas sistēma, tostarp ES politika un tās ietekme uz jaunattīstības valstīm. Apzinoties visu trīs kategoriju nozīmi, šis paziņojums koncentrēsies uz ES politiku.

Neraugoties uz šo skaidro norādi par attīstības politikas saskaņotības nozīmi un faktu, ka par šo principu ir panākta vienošanās politiskā līmenī, minētais koncepts ir sarežģīts un valdības joprojām cenšas to īstenot⁴. Ir nepieciešami turpmāki pasākumi, lai attīstības politikas saskaņošanu īstenotu praksē⁵.

Pamatojoties uz diviem pirmajiem ES divgadu ziņojumiem par attīstības politikas saskaņotību⁶ un aicinājumu izveidot visas Eiropas Savienības pieeju⁷, šajā paziņojumā tiks

¹ COM (2009) 160 galīgā redakcija, 8.4.2009., „Atbalsts jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanas jomā”, un SEC (2009) 445/2, 8.4.2009., „Tūkstošgades attīstības mērķi: finanšu krīzes ietekme uz jaunattīstības valstīm”.

² „2009. gada vispārējās pārraudzības ziņojums. Ārkārtas stāvoklis attīstības jomā”, Pasaules banka, 2009. gads. Skatīt arī „Ziņojumu par Tūkstošgades attīstības mērķiem”, Apvienoto Nāciju Organizācija, 2009. gads.

³ „Tūkstošgades attīstības mērķu viduspunktā: ko esam sasnieguši un kas mums vēl jāsasniedz”, 2008. gada septembris, *François Bourguignon, Agnès Bénassy-Quéré, Stefan Dercon, Antonio Estache, Jan Willem Gunning, Ravi Kanbur, Stephan Klasen, Simon Maxwell, Jean-Philippe Platteau, Amedeo Spadaro*. Šis dokuments tika sagatavots Eiropas ziņojuma par attīstību ietvaros.

⁴ ESAO politikas apkopojums, 2008. gada decembris, „Attīstības politikas saskaņošana — gūtās atziņas”.
⁵ Piemēram, ESAO Attīstības atbalsta komiteja pašlaik izskata, kā „paplašināt un paātrināt tās darbības, lai veicinātu attīstības politikas saskaņotību”. Skatīt pārdomu procesa dokumentu: „Ieguldījums attīstībā — kopējs cēlonis mainīgajā pasaulē”, ESAO Attīstības atbalsta komiteja, 14.5.2009.

⁶ SEC (2007) 1202, 20.9.2007., un SEC (2009)XXX, xx.xx.2009.

⁷ Padomes dokuments Nr. 10018/09, 18.5.2009., Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes secinājumi, 15. punkts.

izskatīta ES pieeja attīstības politikas saskaņošanā, kā arī sniegti ieteikumi Kopienai un dalībvalstīm par to, kā mērķtiecīgāk, efektīvāk un stratēģiskāk izmantot attīstības politikas saskaņotību.

2. VISPĀRĒJĀ APŅĒMŠANĀS SAISTĪBĀ AR ATTĪSTĪBAS POLITIKAS SASKAŅOŠANU

ES apņemšanās saistībā ar attīstības politikas saskaņošanu juridiski pamatojas uz 178. pantu Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā un, vispārīgāk, uz Līguma par Eiropas Savienību 3. panta otro apakšpunktu par konsekvenci starp visiem Eiropas Savienības politikas virzieniem un ārējām darbībām. Ja Lisabonas līgums tiktu ratificēts, tas nodrošinātu stabilu juridisko pamatu attīstības politikas saskaņošanai⁸.

Politiskā sistēma attīstības politikas saskaņošanai tika noteikta ar 2005. gada aprīļa paziņojumu par attīstības politikas saskaņotību, Padomes 2005. gada maija secinājumiem, 2005. gada decembra Eiropas konsensu attīstības jomā un Padomes 2007. gada novembra secinājumiem saistībā ar ES ziņojumu par attīstības politikas saskaņotību. Apņemšanās saistībā ar attīstības politikas saskaņošanu konkrētās jomās tika noteikta ar Padomes 2007. gada novembrī pieņemtajiem secinājumiem par drošību, attīstību un migrāciju, kā arī ar Padomes 2008. maija secinājumiem saistībā ar Komisijas dienestu darba dokumentu par attīstības politikas saskaņotību, klimata pārmaiņām/enerģētiku/biodegvielu, migrāciju un izpēti. Papildus šīm divpadsmit jomām apņemšanās tika noteikta arī, piemēram, attiecībā uz labu pārvaldību nodokļu jomā, kur Komisija turpinās veidot pozitīvas sinerģijas ar attīstības mērķiem⁹.

3. LĪDZŠINĒJĀ ES PIEEJA ATTĪSTĪBAS POLITIKAS SASKAŅOŠANĀ

Pēdējo gadu laikā ES ir būtiski nostiprinājusi tās pieeju attīstības politikas saskaņošanā. Pirmajā posmā tā pievērsās 2005. gadā noteiktajām saistībām attīstības politikas saskaņošanas jomā. Konkrētie pasākumi bija īpašās saistības divpadsmit politikas jomās¹⁰.

Otrajā posmā tika mēģināts īstenot šīs saistības, kā arī tika pilnveidoti un efektīvāk izmantoti attīstības politikas saskaņošanas mehānismi, piemēram, ietekmes novērtējums un starpdienestu apspriedes; to panāca, izveidojot prezidentvalsts darba programmu attīstības politikas saskaņošanas jomā un *ex ante* nosakot Komisijas plānotās galvenās iniciatīvas, kas varētu ietekmēt jaunattīstības valstis.

Tāpat kā ES 2007. gada ziņojumā par attīstības politikas saskaņotību arī 2009. gada ziņojumā ir novērtēts progress, kas panākts divpadsmit politikas jomās un attiecībā uz

⁸ Līguma par Eiropas Savienību nodaļas „Vispārīgi noteikumi par Savienības ārējo darbību” 21. panta 2. punkta d) apakšpunktā un 3. punktā ilgtspējīga attīstība un nabadzības izskaušana ir noteikti kā Eiropas Savienības ārējās darbības mērķi un paredzēts, ka ES virzīsies uz šo mērķi, sagatavojot un īstenojot Eiropas Savienības ārējās darbības dažādas jomas un citu tās politikas virzienu ārējos aspektus. Līguma par Eiropas Savienības darbību 208. panta 1. punkts ir jaunā versija 178. pantam par konsekvenci, un tie ir formulēti gandrīz identiski.

⁹ COM(2009) 201, 28.4.2009., paziņojums par labas pārvaldības veicināšanu nodokļu lietās; COM(2009) 160, 8.4.2009., paziņojums par atbalstu jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanas jomā.

¹⁰ Tirdzniecība, vide, klimata pārmaiņas, drošība, lauksaimniecība, zivsaimniecība, globalizācijas sociālā dimensija, nodarbinātība un pienācīgs darbs, migrācija, izpēte, informācijas sabiedrība, transports un enerģētika.

institucionālajiem mehānismiem¹¹. Kā attēlots turpmākajā diagrammā par ES (Kopienas un dalībvalstu) darbības rezultātiem, kopumā dalībvalstis izsakās pozitīvi par vispārējo progresu, kas panākts kopš 2007. gada¹².

Dažādu politikas virzienu vidū izveidoto pozitīvo sinerģiju labs piemērs ir nesenis dokumentu kopums par klimata pārmaiņām un enerģētiku¹³, kurā piedāvātas lielas iespējas ilgtspējīgu biodegvielu ražošanai un izmantošanai jaunattīstības valstīs. Cits piemērs ir pētniecības politika, kas ir izšķiroši veicinājusi attīstību, pateicoties pētniecības projektu finansēšanai, piemēram, veselības aizsardzības, pārtikas nodrošinājuma, sociālo zinātņu un humanitāro zinātņu jomā.

Tomēr ir vērojami arī trūkumi. Problēmas, ar ko nākas saskarties valstu līmenī, bieži vien rada ietekmi ES līmenī, un dažreiz šīs ietekmes viena otru papildina. Dalībvalstis norāda uz politisko gribu un prioritāti piešķirt starptautiskai nabadzības mazināšanai, kas ir galvenie faktori progresa panākšanai attīstības politikas saskaņošanas jomā. Atšķirīgas intereses dažreiz var apgrūtināt nostāju konsekvences nodrošināšanu, un ES sasniegumi dažādās politikas jomās ir ļoti dažādi¹⁴.

4. NEPIECIEŠAMĪBA PĒC JAUNAS PIEEJAS

Saistības attīstības politikas saskaņošanas jomā, par ko vienojās 2005. gadā, līdz šim ir kalpojušas par noderīgu pamatu ES darbībām minētajā jomā. Tomēr jauni notikumi liek pārdomāt mūsu pieeju attīstības politikas saskaņošanai.

¹¹ SEC (2009)XXX, xx.xx.2009., ES 2009. gada ziņojums par attīstības politikas saskaņotību.

¹² Diagrammas pamatā ir dalībvalstu atbildes uz īpašu 2009. gada aptaujas anketu par politikas saskaņotību, ko sagatavoja Eiropas Komisija.

¹³ Pārskatam skatīt Eiropas Komisijas paziņojumu presei IP/08/1998, 17.12.2008. Papildu informācija pieejama: http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm.

¹⁴ SEC (2009)XXX, xx.xx.2009., ES 2009. gada ziņojums par attīstības politikas saskaņotību.

4.1. Iekšpolitikas pieaugošā nozīme ārējās attiecībās

Attīstības politikas saskaņotības koncepts tika izveidots, kad ES attiecības ar jaunattīstības valstīm galvenokārt izpaudās kā sadarbība attīstības un tirdzniecības jomā un kad citiem politikas virzieniem dažreiz bija blakus ietekme uz jaunattīstības valstīm, mazinot to centienus attīstības jomā.

Šobrīd situācija ir atšķirīga. Pateicoties ciešākai sadarbībai un arvien pieaugošajam globalizācijas līmenim, ES citu politikas virzienu blakus ietekme uz jaunattīstības valstīm ir kļuvusi daudz sistemātiskāka. Tam ir vairāki piemēri, sākot no regulām vides un patērētāju aizsardzības jomā līdz lēmumiem migrācijas vai drošības jomā.

Tā kā robeža starp ārējo politiku un iekšpolitiku kļūst arvien neskaidrāka, dažreiz tādā mērā, ka zūd tās empīriskie pierādījumi un politiskā vērtība, attīstības politikas saskaņotības koncepts ir jāņem vērā daudz sistemātiskāk.

4.2. Uz jaunattīstības valstīm virzīto finanšu plūsmu, kas nav oficiālā attīstības palīdzība (OAP), pieaugums

ES politikas pieaugošo ietekmi uz jaunattīstības valstīm atspoguļo fakts, ka palielinās uz jaunattīstības valstīm virzītās finanšu plūsmas, kas nav OAP. Pēdējo gadu laikā ir ievērojami palielinājušās gan publiskās finanšu plūsmas (kas nav OAP), gan privātās finanšu plūsmas uz jaunattīstības valstīm, tostarp uz Āfriku.

Šo finanšu plūsmu ietekme uz attīstību galvenokārt ir atkarīga no politikas sistēmas kvalitātes un tās lietderības attīstībai. Tāpēc pasākumi, lai veicinātu politikas un attīstības mērķu saskaņotību, ir ārkārtīgi svarīgi.

Šo plūsmu nozīmīgumu ir apliecinājusi pašreizējā krīze, kas ir apturējusi un pat mainījusi šo pieaugošo tendenci. Ņemot vērā šo situāciju, Padomes secinājumos par krīzi ir uzsvērts, cik svarīgi ir mobilizēt visus iespējamās attīstības finansējuma resursus¹⁵, īpaši norādot, cik nozīmīgs ir uz attīstību vērsts atbalsts pētniecības un tehnoloģiju, miera un drošības, migrācijas, atjaunojamo energoresursu un klimata pārmaiņu jomā. Lai nodrošinātu šo finanšu plūsmu darbību attīstības labā, Padome uzsver politikas sistēmas nozīmi un iesaka ES izstrādāt visas Eiropas Savienības pieeju, ņemot vērā visus instrumentus un procesus, kā arī attīstības politikas saskaņotības mērķi¹⁶.

4.3. ES atbalstīto attīstības politikas saskaņošanas mehānismu izmantošana un prioritāšu noteikšana

Ziņojumi par panākto progresu divpadsmit politikas jomās ir palielinājuši sabiedrības izpratni par attīstības politikas saskaņošanu. Tas ES ir ļāvis izveidot nepieciešamos instrumentus un attīstīt īpašas zināšanas, lai veicinātu attīstības politikas saskaņotību. Tā rezultātā ES šobrīd var pieņemt aktīvāku un mērķtiecīgāku pieeju attīstības politikas saskaņošanai. ESAO Attīstības atbalsta komitejas veiktajā pārskatā par EK attīstības politiku 2007. gadā bija ieteikts pārskatīt politikas saskaņošanas saistību plānu, lai nodrošinātu, ka resursi tiek piešķirti

¹⁵ Padomes dokuments Nr. 10018/09, 18.5.2009., Padomes secinājumi par atbalstu jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanas jomā, 15. punkts.

¹⁶ Turpat.

prioritārajās jomās¹⁷. Austrija un Zviedrija jau ir spērušas soli šajā virzienā un noteikušas attīstības politikas saskaņošanas prioritārās jomas¹⁸.

4.4. Jaunattīstības valstu perspektīva

Jaunattīstības valstis arvien vairāk ir ieinteresētas ES politikas paplašināšanā, ko apliecina to nesenie lūgumi veikt oficiālas apspriedes par attīstības politikas saskaņošanas jautājumiem atbilstoši Kotonū nolīguma 12. pantam¹⁹. Abas puses ir norādījušas, ka saskaņošana ir jautājums, kas jāizskata Kotonū nolīguma 2010. gada pārskatīšanā.

Lai gan ES ir daudz paveikusi, lai ES iniciatīvas padarītu labvēlīgākas attīstības mērķu sasniegšanai, jaunattīstības valstu loma šajos procesos ir bijusi ierobežota. Dažas valstis ir paidušas savu nostāju, bet citām, parasti visnabadzīgākajām valstīm, ir grūtāk to izdarīt, jo šo valstu iespējas ir ierobežotas.

Komisijas pārskatītajās pamatnostādnēs par ietekmes novērtējumu ir uzsvērts, cik svarīgi ir nodrošināt, ka ieinteresētās personas jaunattīstības valstīs tiek informētas par turpmākajām iniciatīvām, kas uz tām attiecas, un aktīvi iesaistītas apspriežu procesā²⁰.

5. POLITIKAS SISTĒMAS IZVEIDOŠANA EIROPAS SAVIENĪBAS KOPĒJAS PIEEJAS IEVIEŠANAI

Ņemot vērā šo situāciju, ES ir jāpieņem stratēģiskāka, sistemātiskāka un uz partnerību orientēta pieeja attīstības politikas saskaņošanai. ES arī turpmāk jāņem vērā attīstības mērķi visās politikas jomās, kuras var ietekmēt jaunattīstības valstis, izmantojot visus instrumentus, kas tika izveidoti vai nostiprināti, lai veicinātu attīstības politikas saskaņotību. Tomēr politiskā uzmanība būtu jāvelta dažām galvenajām prioritātēm.

Kā tas noteikts Padomes secinājumos par atbalstu jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanas jomā un apspriedēs, kas notika G8 un ESAO ietvaros, ES būtu jāstrādā pie attīstības politikas saskaņošanas kā visas Eiropas Savienības pieejas, izveidojot politikas sistēmu, lai attīstības mērķu sasniegšanai labāk izmantotu citas politikas jomas un finanšu plūsmas, kas nav OAP. Jaunajā globālajā arēnā vairāk nekā jebkad iepriekš ir nepieciešams „saskaņot attīstības politiku un politikas darbības citās jomās, kas ietekmē attīstības rezultātus”²¹. Tajā pašā laikā ES izmantos arī OAP resursus, lai mobilizētu finansējumu, kas nav OAP, piemēram, pastiprinot jaunattīstības valstu rīcībspēju pētniecības un zivsaimniecības jomā²².

Attīstības politikas saskaņošanas darbības pielāgojot mainīgajai politiskajai videi, jāņem vērā trīs svarīgākie secinājumi, kas iegūti iepriekšēja pieredzē. Pirmkārt, lai labāk īstenotu savu pieeju, ES ir jākoncentrējas uz dažām attīstības politikas saskaņošanas prioritātēm un izvēlēto iniciatīvu formulēšanā jāņem vērā attīstības mērķi. Otrkārt, ES jādara vairāk, lai mobilizētu

¹⁷ Attīstības atbalsta komitejas sagatavotais Eiropas Kopienas salīdzinošais pārskats, ESAO, 2007. gads, 35. lpp.

¹⁸ SEC (2009)XXX, xx.xx.2009., ES 2009. gada ziņojums par attīstības politikas saskaņotību.

¹⁹ Turpat.

²⁰ SEC(2009) 92, 15.1.2009. Sīkākai informācijai par Eiropas Komisijas veikto ietekmes novērtējumu skatīt šādu tīmekļa vietni: http://ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm.

²¹ Kā minēts paziņojumā „Ieguldījums attīstībā — kopējs cēlonis mainīgajā pasaulē”, ESAO Attīstības atbalsta komiteja, 14.5.2009.

²² SEC(2008) 434, 9.4.2008., „Attīstības politikas saskaņotība — klimata pārmaiņas/enerģētika/biodegvielas, migrācija un pētniecība”.

resursus, kas nav OAP, un attīstības veicināšanai efektīvāk jāizmanto publisko un privāto finanšu plūsmu potenciāls. Treškārt, ES būtu jāpastiprina dialogs ar jaunattīstības valstīm par attīstības politikas saskaņošanas jautājumiem.

Šim nolūkam Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādās darba programmu attīstības politikas saskaņošanas jomā, nosakot prioritāros jautājumus un paskaidrojot, kā ES, izmantojot visus savus instrumentus un procesus, veicinās attīstības mērķu sasniegšanu. Šīs darba programmas mērķis būtu radīt politisko impulsu, paredzēt finanšu līdzekļus, kas nepieciešami attīstības politikas saskaņošanai prioritārajās jomās, kā arī noteikt skaidrus mērķus un uzdevumus.

5.1. Prioritāšu noteikšana

Darba programma attīstības politikas saskaņošanas jomā koncentrēsies uz dažiem prioritāriem jautājumiem, kas jānosaka Komisijai un dalībvalstīm kopā.

Lai izvēlētos šos jautājumus, var izmantot četrus kritērijus. Izejas punktam vajadzētu būt ES plānam par attīstības politikas saskaņošanu, kas varētu samazināt ES politisko lēmumu un likumdošanas iniciatīvu negatīvo ietekmi uz jaunattīstības valstīm un veicināt to atbilstību attīstības mērķiem. Šiem prioritārajiem jautājumiem jābūt nozīmīgiem jaunattīstības valstīm un jāveicina TAM sasniegšana. Tajā pašā laikā šīm iniciatīvām būtu jānodrošina pietiekami konkrētas iespējas, lai tās varētu padarīt attīstībai labvēlīgākas, un jāsekmē uz attīstību vērsta politika vai tiesiskais pamats. Visbeidzot, prioritārajiem jautājumiem jābūt saistītiem ar ilgtermiņa plānu. Tas ir svarīgi, jo, kā liecina pieredze, politikas un attīstības mērķu saskaņotības veicināšanai ir nepieciešams liels ieguldījums laika un pūļu ziņā, sākot ar iespējamās ietekmes uz jaunattīstības valstīm noteikšanu, ES pasākumu koordinēšanu un nepieciešamā politiskā impulsa radīšanu. Visi šie pasākumi ir laikietilpīgi, un ir daudz lielāka iespēja, ka tie atmaksāsies, ja būs saistīti ar ilgtermiņa plānu.

Attīstības politikas saskaņošanas prioritārajiem jautājumiem vajadzētu būt:

- ES plānā ietvertiem aktuāliem jautājumiem,
- svarīgiem jaunattīstības valstīm un TAM sasniegšanai,
- tādiem, kas piedāvā konkrētas iespējas iekļaut attīstības mērķus,
- saistītiem ar ilgtermiņa plānu.

Priekšlikumi par prioritārajiem jautājumiem

Pamatojoties uz ES 2009. gada ziņojumu par attīstības politikas saskaņotību un starptautiskajām apspriedēm par vispārējiem sabiedriskiem labumiem, šādi jautājumi (visiem jautājumiem ir liela ietekme uz TAM) ir noteikti kā pamats diskusijām ar dalībvalstīm.

- Cīņa pret klimata pārmaiņām: nodrošināt attīstības komponentu ES politikas jomās.
- Garantēt pasaules pārtikas nodrošinājumu: ES politikā ņemt vērā starptautisko dimensiju, tostarp jaunattīstības valstu vajadzības.
- Veicināt migrācijas labvēlīgo ietekmi uz attīstību.

- Meklēt iespējas, lai intelektuālā īpašuma tiesības varētu izmantot attīstības labā.
- Veicināt drošību un nodrošināt mieru attīstības labā.

Saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām notiekošās 2009. gada sarunas par režīmu pēc 2012. gada ir izšķirošs starpposms cīņā pret **klimata pārmaiņām** un lai veicinātu sinerģijas ar sadarbības pasākumiem attīstības jomā, izmantojot instrumentus, kas paredzēti, lai novērstu trūkumus un pielāgotos klimata pārmaiņām, attīstītu stratēģijas, kas saistītas ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, un izmantotu emisiju samazināšanas citu veidu potenciālu. Šim nolūkam varētu, piemēram, i) censties labāk izmantot iespējas, ko sniedz Pasaules energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas fonds (*GEEREF*), kas veicina ieguldījumus atjaunojamajos un tīros energoresursos, ii) darboties visas ES līmenī, lai visos esošajos sadarbības instrumentos apvienotu problēmas un pasākumus saistībā ar klimata pārmaiņu radīto ietekmi, trūkumiem un pielāgošanos tām, iii) veicināt politisko dialogu un konkrētus pasākumus Pasaules klimata pārmaiņu alianses ietvaros un iv) sekmēt kopīgu izpratni ar visneaizsargātākajām jaunattīstības valstīm, vienlaicīgi uzsverot, cik nepieciešams ir saskaņot mūsu darbības klimata pārmaiņu, enerģētikas un attīstības jomā. Ekonomiskās iespējas, ko sniedz attīstīto valstu, jaunās tirgus ekonomikas valstu un jaunattīstības valstu tautsaimniecību ilgtspējīga pielāgošana „zaļajām prasībām” un ja šīs iespējas ir līdzvērtīgi sadalītas starp visiem dalībniekiem, ļautu sasniegt divkārtu mērķi — ierobežot klimata pārmaiņas un samazināt nabadzību, ko var panākt, izmantojot papildinošus un saskaņotus politikas paņēmienus un darbības. Šāda kopīga izpratne par ilgtspējīgu attīstību palīdzētu īstenot vērienīgas un inovatīvas saistības, par kurām puses varētu vienoties saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām režīmu pēc 2012. gada.

Pasaules pārtikas nodrošinājums 2007./2008. gadā bija atkārtots problēmjautājums un paredzams, ka tuvākajā nākotnē tas joprojām būs Eiropas un starptautiskās politiskās programmas prioritāro jautājumu lokā, ja ņem vērā pašreizējos notikumus lauksaimniecības tirgos, klimata pārmaiņas un ar tām saistītos pasākumus, demogrāfiskās tendences jaunattīstības valstīs, izmaiņas patēriņa modeļos valstīs ar strauji augošu ekonomiku un, visbeidzot, lauksaimniecībā izmantojamu jaunu zemes gabalu ierobežotais skaits, jo īpaši Subsahāras Āfrikā. Lai ar pārtiku nodrošinātu pasaules iedzīvotājus, kuru skaits arvien pieaug, līdz 2050. gadam būs divreiz jāpalielina pārtikas ražošana²³. Tas nozīmē, ka ir jāpalielina ražība lauksaimniecībā, jo īpaši jaunattīstības valstīs, vienlaikus nodrošinot ilgtspējīgu ražošanu. Eiropas Savienībai arī turpmāk būs jāņem vērā rītdienas realitāte, kā arī jaunattīstības valstu vajadzības un problēmas to iekšpolitikā, tostarp lauksaimniecības, tirdzniecības, klimata pārmaiņu un pētniecības jomā. Turklāt, lai virzītos uz pārtikas nodrošinājuma mērķi reģionālā un apakšreģionālā līmenī, ES ar jaunattīstības valstīm risinās dialogu par reģionālās lauksaimniecības politikas sniegtajām iespējām, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta kopējās lauksaimniecības politikas jomā.

Migrācija un mobilitāte, ja tās pienācīgi pārvalda, ļauj samazināt nabadzību jaunattīstības valstīs un tādējādi tieši vai netieši sekmē Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanu un spēju palielināšanos visās valstīs. Saistībā ar pašreizējo pasaules ekonomikas un finanšu krīzi ir svarīgi pildīt ES ilgtermiņa saistības, kas paredz atvērtas Eiropas Savienības uzturēšanu, apmierinot ES ekonomisko sistēmu vajadzības un pielāgojoties demogrāfiskajām tendencēm, atbilstoši plašākai globālai perspektīvai. Ar attīstības politikas saskaņošanas procesu un

²³ Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas ziņu biļetens, 4.2.2009., <http://www.fao.org/news/story/en/item/9962/icode/>.

atbilstoši vispārējai pieejai migrācijas jomā Eiropas Savienība cenšas izmantot migrācijas sniegto pozitīvo ietekmi ES un tās partnervalstu labā. Turpmākajos gados nopietna politiskā problēma joprojām būs jautājums par ES un tās dalībvalstu spēju un gatavību jaunattīstības valstu pilsoņiem, kuri meklē mācību un legāla darba iespējas ES, piedāvāt risinājumus migrācijas un mobilitātes jomā. Saistībā ar vairākiem jautājumiem ir sākusies un ir jāturpina īstenošana, jo īpaši tādās jomās kā pārskaitījumi, palielināta mobilitāte un ciešāka sadarbība ar diasporu organizācijām. Tomēr ir jāturpina īstenot darba programmā paredzētie pasākumi, jo īpaši attiecībā uz darbaspēka migrāciju un kvalificētā darbaspēka emigrāciju, kas, piemēram, veselības aizsardzības nozarē ir radījusi situāciju, ka daudzās jaunattīstības valstīs trūkst veselības aprūpes darbinieku. Varētu turpināt izpēti par jauniem jautājumiem, piemēram, par klimata pārmaiņu radīto ietekmi uz migrāciju.

Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība un īstenošana ir svarīgs elements, lai veicinātu tehnoloģiskos jauninājumus un tehnoloģijas nodošanu un izplatīšanu. Intelektuālais īpašums var būt nozīmīgs instruments, lai jaunattīstības valstīs panāktu sociālo un ekonomisko attīstību, un var ietekmēt visas ilgtspējīgas attīstības dimensijas — ekonomisko, vides un sociālo jomu, tostarp jaunrades un jauninājumu stimulēšanu; tirdzniecības vienkāršošanu, ieguldījumus un konkurētspēju; sabiedrības veselību un pārtikas nodrošinājumu; tradicionālo zināšanu aizsardzību un izmantošanu, kā arī bioloģisko daudzveidību.

Līgums par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem paredz intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līmeņus PTO dalībvalstīs un ietver noteikumus tehnoloģijas nodošanas veicināšanai un stimulēšanai, lai vismazāk attīstītajās valstīs radītu stabilu un dzīvotspējīgu tehnoloģisko bāzi. EK joprojām aktīvi iesaistās starptautiskajās apspriedēs, piemēram, PTO un Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas ietvaros, par intelektuālā īpašuma tiesībām. Te var minēt, piemēram, grozījumu ieviešanu Līgumā par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem, lai, reaģējot uz sabiedrības veselības īpašām problēmām, uzlabotu piekļuvi patentētajām zālēm, un priekšlikumu atbalstīšanu, lai pamatiedzīvotāju kopienām palīdzētu izmantot un gūt labumu no viņu tradicionālajām zināšanām un ģenētiskajiem resursiem vai izmantot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Globālā stratēģija un rīcības plāns attiecībā uz jauninājumiem, intelektuālo īpašumu un sabiedrības veselību, ko Pasaules veselības asambleja pieņēma 2008. gada maijā, ir arī nozīmīgs ieguldījums attīstības mērķu sasniegšanā un ir paredzēts, lai uzlabotu piekļuvi zālēm un pievērstos novārtā atstātām slimībām.

Attīstības politikas saskaņošanas mērķis intelektuālā īpašuma tiesību jomā ir pēc iespējas palielināt labklājību jaunattīstības valstīs un jo īpaši vismazāk attīstītajās valstīs. Piemēram, šīm valstīm ir lielas iespējas intelektuālā īpašuma tiesību jomā nodrošināt tiesiskā regulējuma labāku izmantošanu par labu vietējiem autortiesību īpašniekiem. Tas palīdzētu izveidot pievilcīgāku vidi ieguldījumiem, kā arī nodrošināt tās informācijas izplatīšanu un izmantošanu, ko paziņo, izmantojot dažādas intelektuālā īpašuma tiesību sistēmas.

EK plāno aktīvāk izpētīt dažādas jomas, kurās intelektuālā īpašuma tiesības ir nozīmīgas attīstībai, meklēt iespējas, lai intelektuālā īpašuma tiesības labāk izmantotu attīstības veicināšanai un, plašākā nozīmē, palielināt šo tiesību ieguldījumu attīstībā.

Padome, dalībvalstis un Komisija ir panākušas ievērojamu progresu, lai nostiprinātu saikni starp **drošību un attīstību**²⁴. Lai turpinātu šos pasākumus, ir noteiktas četras jaunas būtiskas jomas: stratēģiskā plānošana, drošības nozares reforma, partnerības ar reģionālām un

²⁴ SEC (2009)XXX, xx.xx.2009., ES 2009. gada ziņojums par attīstības politikas saskaņotību, nodaļa par drošības jomu.

apakšreģionālām organizācijām un saikne starp humāno palīdzību un drošību. Tam vajadzētu sekmēt labāku koordinēšanu starp dažādiem ES dalībniekiem un nodrošināt efektīvas pilnvaras attiecībā uz pasākumiem, kur iesaistītas militārās vienības miera nodrošināšanai, robežu policija un civilās vienības, kā arī attiecībā uz plašākiem stabilitātes nodrošināšanas pasākumiem. Šāda visaptveroša programma miera nodrošināšanai ļaus radīt nepieciešamos apstākļus Tūkstošgades attīstības mērķus sasniegšanai.

5.2. Virzība uz konceptu „OAP plus”

Finanšu plūsmas, kas nav OAP, ir svarīgas attīstībai, tomēr to ietekme uz jaunattīstības valstīm ir atkarīga no politikas sistēmas. Attīstības politikas saskaņošanas darba programmā būs paredzēta politikas sistēma, kas attīstības veicināšanai ļaus izmantot iespējamās finanšu plūsmas, kas nav OAP, un palielinās to nozīmi attiecībā uz attīstību gan Kopienas, gan dalībvalstu līmenī. Tomēr jāatzīmē, ka vairākas šādas finanšu plūsmas, kas nav OAP un kas paredzētas jaunattīstības valstīm, ļoti lielā mērā ir atkarīgas no privātpersonu un ekonomisko procesu dalībnieku rīcības. Tas attiecas, piemēram, uz ieguldījumu plūsmām, pārskaitījumiem un tehnoloģijas nodošanu. Tā rezultātā gan attīstīto valstu, gan jaunattīstības valstu valdību veiktie pasākumi būs vērsti uz to, lai nodrošinātu stimulējošu un attīstību veicinošu politiku un normatīvo vidi.

Attīstības politikas saskaņošanas darba programmā būs sniegtas norādes par „OAP plus” konceptu un par tādu finanšu resursu meklēšanu un nodrošināšanu, kas veicina ilgtspējīgu attīstību un vispārējus sabiedriskus labumus, bet atšķiras no OAP.

Tajā būs arī sniegts pamats apspriedēm par ES turpmākajām finanšu iespējām un jo īpaši par ārējo izdevumu struktūru, kā arī norādītas jaunattīstības valstīm paredzētās finanšu plūsmas, kas nodrošinātas ar iekšpolitikas finanšu instrumentiem.

5.3. Jaunās pieejas ieviešana praksē

Aktīvāka iesaistīšanās/organizatoriski jautājumi

Lai turpinātu darbu pie attīstības politikas saskaņošanas prioritārajiem jautājumiem, kā tas noteikts attīstības politikas saskaņošanas darba programmā, dalībvalstis un Komisija izmantos visus esošos instrumentus attīstības politikas saskaņošanas veicināšanai, tostarp starpdienestu apspriedes, ietekmes novērtējumus un starpdienestu grupas, lai nodrošinātu nepieciešamās zināšanas un noteiktu politikas iespējas.

Šis darbs ir jāveic prezidentvalstij un Padomei, rīkojot kopējas sanāksmes gan ministru, gan darba grupu līmenī.

Divgadu ziņojumā par attīstības politikas saskaņotību uzmanība tiks pievērsta prioritārajiem jautājumiem.

Attīstītāka partnerība

Jaunattīstības valstis arvien vairāk ir ieinteresētas ES darba programmas paplašināšanā. ES ņems vērā šo interesi un konsultēsies ar jaunattīstības valstīm par attīstības politikas saskaņošanas prioritārajiem jautājumiem, lai izvērtētu, kā ES politika var ietekmēt šo valstu spējas sasniegt TAM. Lai gan, piemēram, pamatnostādnēs par ietekmes novērtējumiem, ir iekļauti noteikumi par konsultēšanos ar jaunattīstības valstu pārstāvjiem, Komisija īpašu

uzmanību pievērsīs dialogam ar jaunattīstības valstīm par attīstības politikas saskaņošanas prioritārajiem jautājumiem.

6. SECINĀJUMI

Atbalsts ir ļoti svarīgs, lai jaunattīstības valstīm palīdzētu samazināt nabadzību un sasniegt TAM. Tomēr ar atbalstu vien nepietiek. Risinot vairākus būtiskus pasaules līmeņa jautājumus, ES var darīt daudz vairāk, lai veicinātu savas izvēlētās politikas pozitīvo ietekmi uz attīstību citās politikas jomās. Turklāt finanšu plūsmu, kas nav OAP, attīstības veicināšanas potenciāla izmantošana var būt ļoti efektīva pieeja. „*Mums ir jāsašaurina mērķis un jāpaplašina instrumenti*”²⁵.

²⁵ Paul Collier, „*The Bottom Billion*”, Oxford University Press, 2007. gads, 192. lpp.